

լով տարակոյս չկայ, կրնէ վեր Զայ-
թունէ կողմէն թէ Ռուսիոյ պահանջ-
ներն անհրաժեշտ պատերազմի պի-
հասցունեն մեզ, զի Եւրոպայի ներկայ
քաղաքական վիճակին մէջ Արեւել-
եան խնդրոյն խաղաղական լուծումը
բացարձակապէս անհնար է:

Այս վիճակը չստ նպատակ ուր է
Ռուսիոյ զինու. ուժը թեմաք ձեռք բե-
րելու այն բանը որ խաղաղական բա-
նակցութեանը միջոցաւ երբեք չկրնար
տրուիլ իրենս:

Բէշթի Նաբոյ լրագիրն ալ կրնէ
թէ կարելի չէ հաստալ որ Ռուսիա
1856 ի դաշնագրութեան յաժարութե-
ան խնդրէ՝ առանց կանխաւ. Բրուսիոյ
օգնութեան վրայ վստահ ըլլալու:

Ռուսիոյ լրագիրներ ալ կրնեն թէ
Ռուսիոյ եւ Բրուսիոյ մէջ ծածուկ
դաշնագրութիւն մ'եղած է, որպէս
զի եթէ Բրուսիա Գաղղիայէն ու Հո-
լանտայէն երկիրներ առնու, Ռուսիա
ալ Արեւելից կողմէն փոխարինութիւն
մ'առանալով իր ու Պերսիանիոյ մէջ
հաւասարակշռութիւն հաստատէ:

Վիեննայի թակալաթ լրագիրը նոյն
37 թուով հետեւեալ լուրը կուտայ:

« Երէկ Պոլսոյ կոմսին տունը դե-
պանաց ժողով մ'ըլլալով. Օսմանեան
գեղապանը ծանուցադիր մը հաղորդեց
զոր Դուռը ինք բապտիկ զրկելու զի-
տուտութիւն ունի՝ մերժելով Ռու-
սիոյ պահանջումը: որ 1856 ի դաշնագր-
ութեան ամենէն էական մէկ պայ-
մանն աւելցնելու է:

« Դուռը՝ առանց երկու մեծ տէ-
րութեանց հաւանութեանը կանխաւ
ստանալու, որոյ շահերն Արեւելից
մէջ հակառակ են Ռուսիոյ, իր կող-
մանէ միայնակ բանի մը ձեռք չպիտի
զարնէ: Այս պարագան մասնաւոր
կարեւորութիւն մը կուտայ Դրան պա-
տասխանին. վասն զի ասով կը հաս-
կընան Բեղադաւոյ թիկ մէջ, թէ մինակ
թուրքիս չէ որ Ռուսիոյ պահանջումը
չընդունիր, այլ եւ Անգլիա ու Աւս-
տրիա, եւ թերեւս իտալիա ալ:

« Կրտսի թէ գեապանաց ժողովը
վերջնական որոշում մը չէ ըրեր՝ ըս-
պանելով որ խաղից գեապան Պ. Մին-
կէթի ալ վիեննա հասնի, (որ երէկ
իրիկուն հաստ), որպէս զի խաղից
ալ կարծիքը հասկցուելով ըստ այնմ
արժան եղածը որոշուի: »

Անգլիական Սթանտարտ լրագիրը
կը ծանուցանէ թէ Ռուսիա մեծ զո-
րութիւն կը դուստարէ Պէսարապիոյ մէջ:

Տէյլի թէքէրաթ լրագիրն ալ կը-
նէ թէ Սեւ ծովու մէջ արգէն 60 հազ
զրահաւոր շոգեշարժ թնդանթիկի-
ներ պատրաստ են:

ՎԵՐՋԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Գործնական Լուրեր

Թուր 28 նոյն.
Պաշտօնականութեան Երէկ Վիլիէ-Պրը-
թօնի եւ Սթեֆի մէջ տեղը ճակատա-
մարտ մ'եղաւ որ բոլոր օրը տեւեց:
Կռիւր լաւ. սկսաւ եւ մինչեւ կէս օ-
րէն չորս ու կէս ժամ ետքը ըստ շա-
րունակեց. բայց թշնամեաց մեծա-
գոյն զօրութեան եւ բաղաժախ թշն-
դանթիկներու առջեւ մեր զօրքերը
վիլիէ-Պրըթօնէն քաշուեցան: Պոլի
քով մեր դիրքը պահեցինք: Թշնամ-
եաց զօրութիւնը 30000 կը հաշուեն:

Բրուսիական Լուրեր

Վերսայլ 27 նոյն.

Հաֆէրի բերդը երկու օր ռմբա-
կոծուեց ետեւ անձնատուր եղաւ 2000
մարդով եւ 70 թնդանթիկով: Նոյն 26
էն 27 ի գիշերը փարկի հարաւակող-
մը սաստիկ կրակ եղաւ:

Օրլէանի առջեւ նոյն 24ին եղած
կռուի մը մէջ մեր վեցերորդ բանակին
երկու կիսաբաժինները Գաղղիացեաց
20 ռդ զօրաբանակը վանեցին Լաօնէն

եւ Անէզիէրէն. բաւական մեծ կո-
րուստ պատճառեցին եւ 200 զերի ա-
ռին: Մեր կորուստն 200 հոգի եղաւ:
Նոյն 27 ին թշնամեաց բաղաժախ
խումբեր մեր 10 ռդ բանակին զօրքե-
րէն ետ քշուեցան եւ 40 մ. ռեալ թո-
ղուցին: Մեր բռնած գերիներուն մէջ
զօրապետ մը կար: Մեր կորուստն է
երեք սպայ եւ 13 զինուոր:

Տիմոն 27 նոյն.

Նոյն 24 ին կարիպալտի Բաւքէն
յառաջանալով քանի մ'անգամ մեր
յառաջապահներուն վրայ յարձակե-
ցաւ, բայց ուժ զնապէսմ ետ քշուեցաւ:

Այսօր վերաէր զօրապետը երեք
կիսաբաժնով յառաջ քայլեց եւ թըշ-
նամոյն վերջապահ զօրաց վրայ յար-
ձակեցաւ: Թշնամին երեք շրջ հարիւր
մարդ կորսնցուց, մեր կորուստն էր
50 հոգի:

Մօրէյլ 28 նոյն.

Երէկ Գերմանական առաջին բա-
նակը մինչեւ իրիկուն յաղթական ճա-
կատամարտ մ'ըրաւ Գաղղիացեաց Հիւ-
սիսային բանակին դէմ որ յառաջ կը
քալէր:

Գաղղիական բանակը՝ որ առաւել-
ազոյն զօրութիւն ունէր, դէպ 'ի Սոմ'
եւ Սիւրանի առջեւ ամառը դիրք մը
քշուեցաւ:

Գաղղիացիք քանի մը հազար մարդ
կորուսին: Գերմանական բանակին կո-
րուստն ալ թեթեւ է:

Ռուսական Լուրեր

Մարտի 27 նոյն.

Երէկ կորչաւ թիկնաւոր պատաս-
խանը Լոնտրա հասաւ:
Իշխանը գեապանած ողով մը յա-
ջորութիւնը կը յետէ:

Ռուսիա իր պահանջմանց վրայ կը
պնդէ:
Չինագաղաթի համար եղած նոր
բանակցութիւններն ու ապարդիւն ե-
լան:

Լոնտրա 28 նոյն.

Այս առաւօտ Պորսային մէջ մեծ
շարժում եղաւ Բեղադաւոյ թիկնաւոր
եւ Տէյլի-Նիւսի մէջ հրատարակուած
հեռագրի մը վրայ՝ որ կը ծանուցանէր
թէ գեապանած ողով գումարեւել ա-
ռաջարկութեան վրայ տէրութիւննե-
րը համաձայնեցին:

Լոնտրա 28 նոյնի մեր

Մեղդ. Բոնա. 92 1/2—92 1/2
Յամ. Բոնա. 43
» Նոր Բոնա. 48 1/2—49
Ռանթ Խաղ. 54 1/2
Վիեննա 2 նոյն. 8
Աթիս Վիեննայի 42 1/2

Լիւթերու 28 նոյնի մեր
Բաղադաւ. Մ. Դ. Բ. 3 1/2—4 1/2
Ծախուած 45000 հակ.

Մարտի 26 նոյն.
Յորնի կը բարձրանայ. միւրք Բիւնի,
Դանուր կախուղ 424—428 ֆր. 34.50—35
Ռիւր Կարանքներուն վրայ նայող չկայ:

ԿՐՈՍԿԵՆԻՆԻՊՈԼԻՍ

ԵՍՏԱՄԵ ՌԵՄԻՏԻԷ
47 նոյն. երեքշաբթի իրիկուն 49 05
48 » չորեքշաբթի ստաւոտ
բացուեցաւ 48 20
կէս օր 50 20

ԱՅԳԱՅԻՆ

Գաւառներէն եկած գանգառներ-
ուն շատ անգամ ապարդիւն են եւ ինչ
պատճառները չզրկողները կրնան
զաղափար մ'առանալ հետեւեալ նա-
մակէն, որ Բարեբրէն զրուած է մեզ
ինչպէս որ կը տեսնուի գաւառացիաց
լողորները՝ նոյն խի գաւառաց մէջ
եւ շատ անգամ իրենց ձեռք կը փը-
տին, վասն զի լողորներն կամ պաշտ-
պանել չեն չիտեր, կամ չեն համար-
ձակիր պաշտպանելու: Ասով Պատրի-
արքարանի թագրիներն ալ սուտ կը
են: Դրան առջեւ:

Եթէ տեղական իշխանութիւնները
չաճ ունին ժողովրդեան գանգառը
խնդրելու, ժողովրդեան ալ իրաւունք
ունի իր բողոքն օրինաւ որ միջոցներով
պաշտպանելու:

Բարեբրէն եւ ուրիշ տեղերու

աղգայինք պէտք չէ յուսահատին.
արդարութեան ձայնը եթէ վայրկեան
մը խեղդուի, 'ի վերջոյ լսելի կըլլայ:
միայն թէ պէտք չէ յուսահատիլ, կայ-
սերական հայրախնամ կառավարու-
թիւնը միշտ պատրաստ է իր հաւա-
տարիմ ժողովրդոյ ձայնը լսելու:

Խմբագիր.

Հայրենիք լրագրին 8 ռդ թուոյն
միջոցաւ Բարեբրէն Մէհմէտ աղայի
նկատմամբ քանի մը տողեր կարդա-
լով, ստիպուեցանք ներկայ տեղեկու-
թիւնը զրկել Զեյ հրատարակիչ
խնդրանքով:

Բարեբրէն մէջ Մուստաֆա պայ-
րաքտարի որդի Մէհմէտ աղայի նը-
կատմամբ թէ Աղգային լրագրաց մի-
ջոցաւ եւ թէ Պատրիարքարանի քանի-
ցոս բողոքուած ըլլալով՝ եւ անոր ան-
վայել արարքներն եւ փաստակար ան-
ձոնց միշտ պաշտպանողական դիրք մը
բռնելը պատճառելով՝ խնդրուած էր
զանի տեղական կառավարութեան
ժողովոյն անդամակցութիւնէն ձգել:
Պատրիարքարանն այս բողոքներուն
ուշ դնելով՝ թագրի կ'ընէ Բ. Դրան,
ուսկից կարին եւ կարինէն ալ Բարեբր-
իս թիւում ըլլալով՝ վերջապէս Պատրի-
արքարանի թագրի վրայ տատախան կը
տրուի Բ. Դրանէ հետեւեալով:

« Բոթայթիւն է ֆէնտիմ հաղթեթ-
էրի:

« Էրզրում վիլայէթի նախ քեյլին
Պայպուրա գաղապար խոսքէ մէհմէտ
զաւարտէն Մէհմէտ աղանն սուր հա-
լինտէն վէ էսհապը ճինայէթին թառա-
ուայ վէ հիւսնայէթէ ի թիւսարտէն
պահա իլէ, քէնտուսընը մէհմէտի մէջ-
քիւրտէն 'ի խրաճ օրէնմարտին միւս-
թէտի կէջէնտէ տիղ օրէնման թագրի-
րի ասիլանէրի իւղէրինէ ետքըն
խաթիւմմամէյէ ճէվապէն պու քէրէ
էրզրում վիլայէթի նախ քեյլին
թահրիւթ մասալէրինէ նէզարէն, օլ
պապաէ մասալինէ մասալու վէ միւս-
թէրիս պիր քոմիսին թէքիլի իլէ
իճրա զընմիշ օրան թահրիւթ վէ
թէքիլի թահրէ քէնտուսի մասալինէ, իհ
սուր հալնտէն նէ պիր սէրիլթէ վէ նէ
տէպիր թէքիլի զուհուր ի թիւսարտ
պիր աքա՝ հաքիմաէ խօշուն թիւ միւս
իսրաղ օրէնմարտ օրտուղի տընալը-
մասալէն պէյանի հալ սիյաքիմաէ թէք-
քիլի ի թէքիլի իսրաղ թագրի զը-
լնալը էֆէնտիմ: »

Ինչ եղաւ ասկէ, եթէ ոչ՝ ինչպէս
հարեւաւոր, նոյնպէս եւ այս անգամ
ժողովրդեան իրաւանց կորնչիլը, ար-
դար բողոքներուն խեղդուիլը եւ վեր-
ջապէս Մէհմէտ աղային իւր անար-
ժան զորք շարունակութեանը քո-
շալը մը ստանալը:

Անիկոյն եւ գաւառացիք, եթէ Բ.
Դրան իրենց նկատմամբ ցրցուցած ա-
մեն կերպ ջանքերն ու իրենց անդոր-
րութեանը ու հանգստութեանը հա-
մար թախած քրտուքը ուրանան, ոչ
չնորհալը է գաւառացիին եւ պիտի
ըլլայ Օսմանեան բարեխնամ կառավա-
րութեան, ըստ որում իւր կողմէն եւ
զամ ամենափոքր գանգառն անգամ
նկատողութեան տունը անմիջապէս
քննութեան հրաման կ'ըրկէ վիլայէթի,
եւ վիլայէթի ալ բուն իսկ գանգառն
եղած գաւառի կառավարութեան. եւ
ահա՛ հոն կ'իտալի եղած գանգառնե-
րը, հոն կը զոհուի ժողովրդեան իրա-
ւունքը եւ նորէն կը մասնաւորն նոյն
տանջանաց, դուցէ առաջինն աւելի
պատճառ, վասն զի բողոքողը կարե-
լի չէ անոր երեսին նորա պախաու-
թիւնները խոտորանիլ, եւ այս՝ Ասիոյ
ժողովրդեան ընդհանուր բնաւորու-
թիւնն մը եղած է:

Այսպէս եղաւ եւ Բարեբրէն մէջ
վերջիջալ Մէհմէտ աղայի նկատ-
մամբ եղած բողոքները քննելու հա-
մար մէկ քանի հոգիներով կազմուած

ժողովը՝ որ չկրնալով երես առ երես
դէշ ըսել եւ կամ ամեն պէտք եղած
մարդիկ չկանգնելով միայն մասնա-
ւոր անձինք «չստ լաւ, չստ բարի մարդ-
է» ըսին ու մաղաթով մը չկրնալով
զրկեցին վիլայէթի, ուսկիցալ Բ. Դուռը
եւ անտի 'ի Պատրիարքարան:

Մեր ճիգը հոս Մէհմէտ աղան
արդարապէս եւ կամ պարտաւորե-
ցունել չէ, այլ միայն ըսածնիս հաստա-
տել օրպէս զի գաւառներէն Պատրի-
արքարան եւ Պատրիարքարանէն ալ
Բ. Դուռը եղած զրուիւնները իր-
բեւ սուտ կամ զրպարտիչ գրութիւն-
ներ չ'տեսնուին, այս է մեր կամը եւ
ջանք, եւ այն 'ի պատիւ մեր Հայրա-
խնամ տէրութեան եւ անոր բարձրա-
շունչ հրովարտական նստող Պատրի-
արքին:

Բարեբրէն Մէհմէտ աղային հա-
մար տարիներ առաջ հարկաւոր
գանգառներ միւսքէթի Սիւրիզա
էֆէնտիլին ըլլալով, նորին վանութիւն-
թիւնը քննելու անոր վրայ հաստա-
տելով Բ. Դրանէն էմիր-պաշի Բերիւ
տուր է՝ այլ եւս կառավարական գոր-
ծերու չ'ստանուելուն:

Դեռ անցեալ ամառ իւր վրայօք
եղած գանգառներուն համար քանի-
ցոս անգամ գառի հրախրուեցաւ 'ի
կարին, եւ ինչպէս է նէ՝ ճար գառա
եւ չ'գնաց:

Դեռ դարունն էր որ 232 կնքով
գանգառացի մը գացի է ժողովրդ-
եան կողմէն առ վիլայէթի, որուն մէջ
մեծ մաս մը բռնած է Մէհմէտ աղան,
եւ այն եւ այլն:

Սուրբ ինչպէս ըսելու եւ որո՞ւ
հասկցունելու է. կանոնը կը պահան-
ջէ խաթիւմ ըլլալ. կըլլայ եւ կը վերտ-
աի. եթէ բարեհաճէր վիլայէթը կամ
կանոն ըլլար Մէհմէտ աղայի նկատմամբ
դադած այն հանրազոյն առաջին Բե-
րիւրդը տուի կնիքներուն տէրը
կանչել 'ի կարին, որպէս քէնտուս
պիտի լսէր նորա նկատմամբ, եւ այն
ատեն չպիտի զրէր անշուշտ Բ. Դրան
թէ Մէհմէտ աղայի նկատմամբ բողոք
մը չկայ, եւ թէ ընդհակառակն չը-
նորհալու թիւն կը ցուցնեն Բարեբր-
ցիք, Բարեբրցիք, ոչ չնորհալու
թիւն կը ցուցնեն ինչեւ պահանջ եւ ոչ
երեսն 'ի վեր գէ: Եւ կրնան բոլը. հե-
րիք Բարեբր ու կառավարութիւնը
խաթէ զվիլայէթի եւ վիլայէթի ալ ըս-
տոյց կարծելով նոյն խաթան պէտք
եղած տեղեր. հերիք ըսի, հերիք
թող համարձակի խառն ժողով կազմե-
լով քննեցինք ըսելու, մինչդեռ իւր
ըրած մաղաթման աղգապետէն կըն-
քուած չէ, եւ պատճառն ալ մինչեւ
հիմայ չէ հարցունած:

Բարեբրէն կառավարութիւնը այն
տուրմանի հասած է, որ տակաւին ե-
րէկ չէ միւս օր՝ կարինէն քննութեան
մը համար ուղղած Բարեբրցի կնիք
Եւրոպայ է ըսելով չըրկից, եւ իւր այս
անմարտելի սուտը թէ եւ երեսն ե-
լաւ, բայց չպատճուեցաւ:

Խմբագիր, եթէ խնդրէն չեղիլու
ըլլամք, շատ ըսելիքներ կան, սակայն
ձգելով զանոնք ուրիշ պատահաւոր թիւ
մը, կը վերջապէսմք խօսքերնիս թէ
Մէհմէտ աղայի քննութեան համար
ոչ կանոնաւոր եւ ոչ ալ խառն ժողով
կազմուած է, եւ ոչ ալ նորա համար
չնորհալու թիւն ցուցնող կայ. ուրիշ
խնդիր է եթէ Բարեբր ըսելով 10-12
հոգի հասկցուի, որոնց համար Մէհմէտ
աղայն գէշութիւն մը ընել իւր մտքէն
անգամ չէ կարող անցունել. հետե-
ւաբար անոնց ալ իրեն համար պաւ է,
դէշութիւնն մը չենք տեսած՝ ընելուն
տարակոյս չինար:

Եր կնքներ խօսքերնիս ըսելով թէ
Բարեբրէն Պատրիարքարան եւ առ վի-
լայէթի եղած զրուիւնաց բողոք-
գալութիւնը սուտ չ'են, հետեւաբար

Պատրիարքարանէն առ Բ. Դուռն զըր-
կուած թաղիբը:
1870 Նոյեմբեր 5
Ի Բարերբը:

Վանայ մէջ գտնուած վարժարան-
ներուն ողբալի վիճակին վրայ ժամա-
նակէ մ'ի վեր դանդաղանք պակաս
չէին, բայց հետեւեալը որ տեղւոյն ու-
սումնասանք գործող տղայքն ուղղած
են մեզ, անհնար է առանց մտնորե-
լու կարգալը:

Աւելորդ է ըսել թէ այսպիսի սրբ-
առաս չ'ըղբը մ'իւ միանգամայն ա-
ղերս մը չ'ընար եւ պէտք չէ աղար-
դելն մնալ: Եթէ վանայ վրայ առաջ-
նորդն եւ ինքնակոչ իշխաններն ա-
կանջնին կը խցեն եւ խուռ ու կոյր կը
ձեւանան, Ս. Պատրիարք հօր եւ աղ-
դային վարչութեան նախարարն պար-
տականութիւնն է այն աններելի վի-
ճակին դարման մ'ընելու հոգ տանելը:

... Եֆէնտի:
Մինչդեռ կը տեսնուի որ ամեն աղբեր
եւ ամեն երկիրներու մարդիկ օրքան զօր
յառաջադիմութեան համար կը ճգնին, օր-
քան զօր ուսմանը եւ դաստիարակութիւն
կը մտնեն, անուշտ կը տեսնուի նաեւ
որ ասոնք ամենքն ալ հազար միջոցներ
գտած են եւ վայելիւն իրաց ընդհանրակ
երբ անքանիցս զէպիւ Հայաստանի ուսերու-
կաց դարձունեմը, հոն կը տեսնուի աղի-
տութեան սեւ քող մը, ոսմիութեան նա-
խատելի վատ ընկալք, եւ նախապաշար-
մանց անհեղինակ կը թաղարներն ու կը
սիրեն խղճալի մարդկանց վրայ: մարդիկ
աւելի վախճալանք կընտրեն յետադիմու-
թիւնն ունենալ եւ յոգնաբեր սպէս կոչ-
ւել կը սիրեն, խիստ հաւանական է ըստ
մեզ, որ ընթերցողաց զգացուն մաս չի
սիրի կարենայ ժողով այս կէտի վրայ
երբ նոյն իսկ աղբայինք, արեւնակիցք
եւ հոյն հայրենակիցք այս կերպ յուր-
թեանց մէջ չաղախած անեմք: ասկան
կարծեմք որ դարման մը տալու սիրի վա-
րանք: Վաստայութեան դաստիարակութեան
նախ մը հոգ թողաւ արեւելի, խիստ առ-
աւելած արեւելի հայրապետներ եւ շատ մը
ուսումնասիր վարդապետներ կամ եղբ-
կողոսներ կ'աւանդեն իւր ծային, այժմ ընդ
հակառակ յետին աստիճան տղիտութեան
տղիտն մէջ անուշաւորութեան խառնու-
մէջ ուսմիւն եւ բանասիր ճգնաց մէջ կը հե-
ծէ եւ կը աղանապիւր: Վանայ մէջ որ ան-
ւանի վեցէն աւելի* դպրոցներ կան, բո-
լորովին աղարդիւն բնթանց մէջ եւ ուս-
միկ ուսուցչաց ձեռքը խանդարման վիճա-
կին հասած են: ցաւալի է այս նկարագ-
րութիւն թէ եւ, բայց ինչ օգուտ, յուսա-
րի է նաեւ այն մտաւորականութեան լուսնոց
ուղի օրեր ամիսներ եւ տարիներ, օրքան
նոյն դպրոցներուն մէջ կանցունեն, եւ
վերջը զրոյ կարգալ գտնէ չարկած դուրս
կելին ծառայական արհեստի մասնաւոր:
Ա՛հ չունիմք անք մը որ այս միւր վիճակ
նկատէ, չունիմք ուսումնական խորհուրդ
կամ հոգաբարձութիւն որ հոն եւ այս ցա-
ւալի վիճակին բարեօրոյ մնայ: Այլ բո-
ւէ մեզ խախտ այս իրաց վրայ, քանզի
չեն զօրք մեզ ահար զրիջը մանրամաս-
նաբար ձեզ անդրդէ այն աղբաներ եւ
այլ վիճակ որ կը կրէ ամեն ուսումնասիր
պատանեակ: ձեզ կ'իմողուք այս մասին
պէտք կըլտ խորհրդածութիւն չ'ընող
ի նոյնստ մեր թշուառ բարոյական վիճա-
կին, Կ. Պոլսոյ կրթական մեծ ատենին
կ'իմողուի՞ որ իրենց ակնարկ մէջը դար-
ձնեն դաւաճանութեան վրայ, եւ ինչպէս մեր
այնպէս ալ որով զպրոցներուն նոր կեանք
մը նոր ողի մը եւ նոր բարեօրոյ մը չը-
նորհեն: Եւ հետեւաբար Ամենապատիւ
Արքայան Հայրիկի ու չաղրութիւն կ'ը-
րաւիրեմք այս կէտի վրայ: Վանայ որ
նորին Արքայանութեան Հայրենիք կուսե-
լու պարձանքն կ'աղիւլէ, աղաւել զոնի
իր այս աղիտութեան չ'ընողն: Կ'ընող-
րեմը նորին Արքայանութեան որ չ'ընողն
իր հայրենիք, ինչպէս որ հայրենեաց աօթա-
կէջ դաւաճանքս մեր այս թշուառութե-

թեանց մէջ չեմք մոռցած նորին Ար-
քայանութեան բարիք, եւ ձեռնարկած
պաշտամանք օգնութիւն՝ չ'որհ: Եւ մի-
անգամայն հայրենեաց սովորուելի դա-
ւաճանք մահապարձ պատու մը կ'ընող
Ուստի... Եֆէնտի, ընդունեցէք մեր
հեղինակը: Հայաստանի խոր անկեղծե-
րէն, որ առձեղ կուղորդին, բարեհաճեցէք
ձեր աղաւթսոս յարգելն մէջ անկեղծ մը
չ'որհել, որով մնալ միշտ երախտա-
պարտ ձեզ:

Ուսումնասիրութիւն մանկութեան վանայ
պարտապաշտ տեղին վաստայութեան
1870 հոկտ. 26 Ի Վան
Մ. Բ. Ո. Ի. Ո. Զ. Ա.

Բարեհաճաւ խմբագրապետ Մա-
սիս աղբօրու եւ պատուական լը-
րագրոյ:

Հայկեան սերնդոց տղիկ լուսաւո-
րութեան եւ մասնաւոր մշակութեան
դաստիարակութեան յառաջնաձեւ
թիւնը աղբի աղբասէր երեւելոց
համակրութիւնը դրուելով ձեր մե-
ծապատուութեան եւ այլ լրագրոց
մէջ կ'աւանդուի զիշատ անքն աղբան-
պատ հարուստներ առատաձեւն նը-
ուիրատուութիւններ կ'աղանակէ վար-
ժարանայ՝ յօգուտ հոյ մանկուսին
դաստիարակութեան: Եւ այն աղբասէր
երեւելոց կարգը դասուելու է եւ
քաղաքին մեծահաճախ իշխան Մեծ.
Մ. Յարութիւն Եֆէնտին Մընճեան,
որ չորս տարի, յառաջ իւր բարեպաշտ
ընկերներով այն է Մարտիկ Մ. Դրիդոր,
Մարգարէ Գալանճեան, եւ Մեղքեան
Յարութիւնեան Մեծ. աղայից եւ ժո-
ղովրդոց առատաձեւութեամբ պատ-
ուական հարժարան մի չ'ընողն ի նը-
պատ լուսաւորութեան կարողանակ
անկեղծ, ուստի եւ զմեր նաւաստա-
թիւն հոյս իրեցին ի նոյն պաշտօն
վարժապետական ծառայութեան:

Անշուշտ անուրանալի է զի քո-
ղաքին լուսաւորութեան եւ դաստիա-
րակութեան երկուսն վարժարանաց
սկզբնապատճառներ յիշեալ Մեծ. Ե-
ֆէնտին եւ իւր համախոհ իշխաններն
են, որք ոչ միայն դպրոցական ին-
տիլիտութեանց այլ երկուցեւ եւ
մանաւանդ խօշալանից որ ի Շիրակ
դաւառի՝ նորոգման ալ ըստ ամե-
նային նպատակաւ կ'ընած են: ուստի
զոյ՛նք ի նոյն աղբատիրութիւն, եւ
երախտապարտ են յիշատակելու ի
յուր հաւաքակութեան: ամէն օր ակ-
նեւ կ'աւանդեն նոյն անձանքն առա-
տաձեւութիւնները: Արքայան Կարս
քաղաք իւր առողջ կ'ընողն եւ
Շիրակի տղաւորութեան հոյս բերրի ո-
ւստութեան վարժարանի վարժ մի
է եւ դաղթական ժողովրդոց պատը-
պարտ եղած է: ասկան քաղաքի մէջ
ծառայողն, այդի. պարտեզ եւ ըզ-
բօսալայը չ'ըլլալու համար՝ պանդրի-
տականաց ամենց զողջեւ իման մի է
յիշելու զիւրեանց դաւաճալի Հոյ-
րենիկ: այստե ամենայնիւ եւ օրքան որ
վարժարանի մէջ յարմար դուրս իւր եւ
պոյճաւ տեսնարանները աշակերտաց
զգալի տարկաններով աշխոյժ մը կը-
շատցնէ, բայց վարժարանին մօտ ըզ-
բօսալայը մը կամ ընդարձակ ձեռնա-
տեղի մը չ'ըլլալուն համար շատ կը նեղ-
ուին աշակերտք, շարունակ դանդա-
ղաբար նստելով: օրով մասնաւոր միշտ-
կութեանց եւ մանկական շարժական
բարոյ դանդաղութեան եւ այլ ան-
տից պատճառն կըլլալ:

Այս մասին յիշեալ Մեծ. Յարութի-
ւն Եֆէնտին որ աղբատիրութեամբ
միշտ վաւերած է, կարեւոր համարեց
վարժարանին մեծակոյ ղեկավարին
մօտ դրօսալայը մի աւանդ եւ նուիրել
ի վայելչութիւն մանկանց աղբի զըզ-
րայական աշակերտաց, մտալ իր լինելով
զարգարեւ ծառայք եւ ծաղկելը: յու-
ստի է զի յիշեալ իշխան աղայքն եւս
ըստ իւրեանց սովորութեան զայլ բա-

րկա ընձեռնեցին ի բարի նախանձու-
թենէ՝ շարժեալ:

Ոչ աւելորդ կը համարուի յիշելու
եւ զնախապետեան երկու եղբարց,
Յարութիւն եւ Մեծ. աղայից ի պէտս չի-
նութեան վարժարանաց բաւական աշ-
խատութիւն: Ընդ որոք եւ զլազէզ
Պօլսոյ աղայի աշխատութիւնն որ ի պէ-
տըս նորոգման Ս. եկեղեցւոյն եւ այլ-
մեան հոգաբարձութեան վարժարա-
նացը:

Կաղաչեմ, Մեծաբար խմբագրա-
պետ, պատուական եւ աղբօրու լը-
րագրոյ: մէջ հարեւակեցէք զմեր
այս երկաղ զըրթիւն, հարատարակե-
լով իւր հաւատարմութեան, օրով աղ-
դատիական արժարձ մը կը նուիրէք
Հոյ սերունդին եւ շնորհապարտ կընէք
մեր նաւաստութիւն:

Միամբ երախտապարտ ձերումը
մեծութեան: Ե. վարժապետ
Զ. Ա. Մ. Բ. Ո. Ի. Ո. Զ. Ա.
1870 հոկտ 18 Պատրիարք Բարեպաշտ
Ի Կարս Ի. Լ. վարժարան

Մեջ Կարսի Բարեպաշտ Ե. Զ. Ա. Մ. Բ. Ո. Ի. Ո. Զ. Ա.
1869 հոկտ. 24
(Երեւանի Բարեպաշտ Ե. Զ. Ա. Մ. Բ. Ո. Ի. Ո. Զ. Ա. 1023)

ԱՌՁՈՒՏ ԳԵՂ. ՀԱՅՈՑ
Այս գեղը Միւրեք պէտ խմբէր գե-
ղին մօտ է: գեղացիներ շատ վաղեմէ է յիշ-
եալն, եւ իրեն տէր անդամ կ'ընողն: հայ-
րենի շատ բաժինը հիմա քրեւոր են, որ
չաւերը անոր ձեռքով եկած նստած են,
արքունի տուրք երկու երեք տներ են,
միւսները դոյլ եւ վատ բարձրադաս են:
քրեւորներ որքան զէշութիւն որ ուրիշ
գեղացւոց կընեն, ասոնց ալ այնպէս եր-
կու ալ պէշեր կ'ընակին այս գեղը, որ
Միւրեք պէտի աղբատիրներն են մերձա-
պէս այս ու խմբէր մի օրինակ կ'ընար:
Հարութիւն, թէ յիշեալն եւ թէ իւր մար-
դիկներն:

ԱՌՁՈՒՏ ԳԵՂ. ՀԱՅՈՑ
Անխառն բնակիչներ շատ խեղճ ու
ողորմելի են, պարտաւոր ու անճար: որ
միւսակ դաղթելու ձաւորան բռնած են, ո-
րովեւեւ շատերը դաղթել են անաշ-
արքունի հարկը ծանրացնել է վրանին: ու-
րիշ գեղերու նայելով իրաւ ծանր է հա-
մարտած են օր Կ. Պոլսոյ վրայ: Կ. Պոլսոյ
ու իրենց զթովթիւն ընէ, եւ Սասուն մի պի-
տի ըլլայ: այս գեղացիք ալ խուրթիցիներ
բուն ձաւակի մէջն են: միշտ կուսան կը-
դողան, եւ կը շեղեն, ցորեն եւ անասան
կանեն, ուղածուռն պէս կընեն ինչ-
պէս միւս գեղերուն: անցեալ տարիներ
կուսան դողութեան, Մեղքեան անուշով
հայտ մը տուն կ'մտնան զողորմաւ հա-
մար, խեղճ կ'արթնայ: Երեւնք կը վախ-
չին, ետեւեղեն կերթայ կ'աղանակ կը-
դարկեն, կը մնայուն են: բայց մեղքեան
յայտնի է, միւսակ գիւղին որ խուրթի-
ցիներն է: Այս չ'ունի իր կողմի գեղերը
անաւարտիցս կ'աւանդ թէ որ խուրթի-
ցիները այնպէս մնալու իմեն:

ԲՈՒՍՈՒՄ ԳԵՂ. ՀԱՅՈՑ
Այս գեղը խառնակի մօտ է: ինչպէս
խառնակեցող նոյնպէս այս Բօսօսի գեղի
հայոց՝ Պալաքցիները վաստութիւն կընեն,
ասոնց ծանրութիւնը Կեղծութիւն քրեւոր-
րէն է, եւ միւս Պալաքցիներն, որ Բո-
նաչէն կողմերն իրենց մարդիկներու
քով կուսան, եւ հայոց մէջ կանեն: այս
գեղի մէջն ալ կան եւ կ'ընակին քանի
անուր Պալաքցի քրեւոր: թէ որ ասոնք
հանել ու իրարմէ բաժնեն՝ կրնան հա-
ղատ ըլլալ:

ԱՌՁՈՒՏ ԳԵՂ. ՀԱՅՈՑ
Այս Արեւելոյ գեղը Մուշէն մէկ
ժամա հեռի է: բնակիչները հայ են: Աւ-
մանցի Դամ անուշով քրեւոր տունն եւ
հինգ տարի չափ եւ աղանակով առանց գե-
ղացւոց հաճութեան՝ բունի պէս եկած մը-
տած է: այս Դամոն ունի հինգ տուն, ո-
րոյ երեք իր տղաներն են, մեծ աղան
Յարիկ անուշով: այս Յարիկն գողորմ
զուրկ է: ուրիշ գեղացիներն ալ ունի: մեր
յակոյ գեղերը Վալիքի ու Խաւարանցի
քրեւորներն կ'ընեն կ'ընած է, զողորմութեան
կընէ: եւ կ'ալ օչխար կը բերէ իր տունը
կ'որթէ թէ զորքն եւ թէ գեղէն, եր-

կեղէն չեն կրնար խօսիլ: շատ անգամ
գեղացիներ կ'ընեն: օրէնք խաչ եւ աղան
հայոցանքներ կընէ, եւ միւսակ անգամ
հայ կ'ընեն: կ'ընողն: այս ալ յայտ-
նի է: Յարիկը հիմայ միւրեք տէր կ'ընած է:
Յարիկն անուշով գեղացի մէկին երկու
հազար դրուշ կուտայ աւաքի տանները:
Յարիկը չ'ընողն տոյ երկը, անոր միւ-
քը, արան եւ չալիք, ու տունն ալ ա-
նած է: Յարիկի տղաները հիմայ խեղճ
ողորմելի երեսի վրայ մնացած են: Անց-
եալ տարի կ'ընողն կողորմեցաւ զո-
ղութեան, դարձեալ Յարիկն էր, երբ
միւրեքիմ եւ զայտիէ այս գեղը գալու
լինի, գէշութեան դասը կուտայ գեղին
միւս տալու համար, հարուստ է եւ բար-
բառ, այսպիսի բանք կընէ, եւ կ'ը-
նողնով աղան կ'ընողն:

Առեւառու Բամայի վաչայի ժամա-
նակին գեղէն վանաւեցան, Վաչոյ աղա-
ներէն ճատա աղայի ձեռքով դարձեալ
եկաւ մօտ, եւ հիմա միշտ անհանգիստ
կընէ հոյ բնակիչներ: թէ որ գեղը մնայ
Յարիկն եւ իր անեղքը՝ այս գեղացւոց
բանը պարտալ է:

ԱՌՁՈՒՏ ԳԵՂ. ՀԱՅՈՑ
Այս գեղը Արեւելոյ վաչայի ժամա-
նակին կընողն վանաւեցան, Վաչոյ աղա-
ներէն ճատա աղայի ձեռքով դարձեալ
եկաւ մօտ, եւ հիմա միշտ անհանգիստ
կընէ հոյ բնակիչներ: թէ որ գեղը մնայ
Յարիկն եւ իր անեղքը՝ այս գեղացւոց
բանը պարտալ է:

ԲԵՐԴԱՅ ԳԵՂ. ՀԱՅՈՑ
Այս գեղացիները բաւական արեւ-
ուորներ են: ասոնք պարտալ ներքեւ
ինկած են, Մընճեանները աւելի կ'ընողն:
նեն, վասն զի այդիկներու տէր են: այ-
դիկներու թաւիքը վարայ կ'աւանդ, եւ
կ'ընողն կը բարդեն աղբատիրութեան վրայ:
Մշեցիները ասոնց ստակ եւ մայր Ֆայր-
ույ կուտան: երբ չեն կրնար վարել
իրենց արանը դրաւ կ'աւանդ, անվաւ
կը ցանեն Մշեցիներուն կ'աւանդ: Իրենք
գեղացիները կ'ընողն, Մշեցիներ կուտայ
կ'աւանդ կ'ընողն, եւ այն գրաւ ուղած
արտերն ալ երկու հարկու զորս իր երեք
եւ չորս հարկերի գրաւ են: Միւրեքեան
Մշեցի վարդանի ձեռք այնպէս տան
եւ հինգ արախ չափ կայ, որ այս քանի
տարիներ աղբատիրէն առած է: իր տը-
ռած ստակի տեղ աման բաժնի աւելի
տարած է այն արտերն Մշեցիներ, այնպի-
սի անխառնութիւն կընէ միշտ այս գե-
ղացւոց, եւ պարտեք ներքեւ ձգած է:

ՀԱՄԱՌՈՒՄ ԳԵՂ. ՀԱՅՈՑ
Հաւատարմի բնակիչները խեղճ
քրեւորներն անանկ կ'ընողն: Խուրթիցի-
քը իրենց գեղի Վաչարանայի վանաւեց
գեղ կ'ընողն, եւ զիւսաւորին Ապառն-
լա՛ք քրեւորն է, ասոնք միշտ գողութեան
ձեռք կ'ընողն: հաւատարմեցւոց, կը-
դողան, աշքով կը տեսնան, կը հասնան
անն վրանին, եւ երկուցէ չեն կրնար
ձայն հանել: այս քրեւորներ քանի արեւ-
ուորներ են, եթէ հոն համիւլ մնալու լի-
նեն, ժողովուրդը հանգիստ ու աղանակ
չեն կրնար ըլլալ: Արեւելոյ վաչայի Յարիկ
անուր քրեւոր ասոնց հետ ընկեր կը հա-
մարուի: եւ այնպէս քանի գեղերու գե-
շութիւնները ասոնց ձեռքով կը լինին: Մշ-
եցիք ըստարտական մասն ալ երբեմն
ասոնց կ'ընողն: Հաւատարմեցւոց:
(Բաժնէ Բաժնէ)

* Զի միայն Սանյուտեան աղբիւն
վարժարանն է որ ի նորոգման անկախ ար-
նօրէնութեան առաջ կ'ընողն յաջող կեր-
պի:

